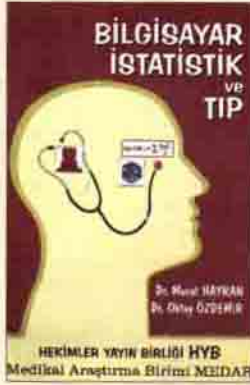

Bilgisayar, İstatistik ve Tıp

Dr. Murat Hayran
Dr. Oktay Özdemir
Hekimler Yayın Birliği
Ankara, 1995
484 sayfa

Bir hastayla ilgili olarak tanı olasılığı, yapılacak tetkikler, tedavi başarı olasılığı, cerrahi ve tıbbi yaklaşımın riski gibi konularda doktorlar, sürekli olarak, istatistik analiz sonuçlarından yararlanmaktadır. Dolayısıyla, istatistik bilimi, tıp eğitiminin bir parçasıdır. Bilgisayar da, istatistik analiz uygulamaları için temel bir gereksinimdir. Hızla gelişen bilgisayar teknolojisi, hemen her konuda olduğu gibi, istatistik yazılımlarında da önemli gelişmelere yol açmıştır.

İstatistik bilimi, hemen her alan için farklı uygulamalar getirmiştir. Bu yüzden, tıp alanında kullanılan istatistik uygulamaları da kendine özgün nitelikler taşır ve bu nedenle, biyoistatistik ya da biyometrik adı ile anılan ayrı bir bilim dalı gelişmiştir.

İstatistik uzmanlarının tıp alanında kullanılan istatistik uygulamalarına yabancı olması, yanlış yöntemler seçilmesine yol açabilir. Böyle bir olaya meydan vermemek için tıp alanında çalışanların biraz olsun istatistik bilmesi önemlidir. Günümüzde gelişmiş bilgisayar yazılımları sayesinde, doktorlar, istatistik konusunda ileri düzeyde bilgilenmek zorunda kalmadan analiz yöntemlerini seçebilir ve analiz sonuçlarını yorumlayabilirler. Bu boşluğu doldurmak amacıyla yazılan kitapta, analiz yöntemlerinin, basit istatistik analizlerini kolayca yapabilmek Mikrostat ve bugün dünyada bir istatistik referansı olarak da kabul görmüş bir program olan SPSS (Statistical Package For Social Scientists) ile nasıl yapıldığına da yer verilmiştir.

Kitabın bölümleri şu sırayla oluşturulmuş: Bilgisayar nedir; Tıpta Bilgisayar Kullanımı; Temel "Disk Operating System" (DOS) Komutları; Windows Ortamı-Temel Bilgiler; Başlıca "Word Processor"lar; Database (Veritabanı) Programları; Grafik Programları; "Spreadsheet" Programları; Bilgisayar Virüsleri; Programlar Arasında Veri Akarımı; Veritabanının Hazırlanması; Değişkenler Nasıl Ölçülür; Tanımlayıcı İstatistik; Normal Dağılım Nedir; Sayısal Veriler İçin Tanımlayıcı Grafik ve Tablolar; Tıpta Çalışma Düzenleri; İstatistikte Temel Kavramlar; Grup Ortalamaları Farklı mı? Tek Grup Ortala-

ması; Bağılantılı (eş) İki Grup Ortalamasının Karşılaştırılması; Bağımsız İki Grup Ortalamasının Karşılaştırılması; İki'den Fazla Ortalamasının Karşılaştırılması; Tek Grup Oranı; Bağımsız İki Grup Oranının Karşılaştırılması; İki'den Fazla Bağımsız Grup Oranının Karşılaştırılması; Bağımlı (Eş) Grup Oranlarının Karşılaştırılması; SPSS'te ve Microstat'ta Çapraz Tablolar ve İlgili İstatistikler Nasıl Yapılır?; Bağıntı Analizi; Regresyon Analizi; Sağlıkta Analizi Yöntemleri; Tıpta Karar Verme; Çok Değişkenli İstatistik Analiz Yöntemleri.

İçeriği, özellikle doktor, diş hekimi, eczacı, veteriner hekim gibi sağlık alanında çalışan herkesin gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde olan kitap, başyurdu kitabı olarak da kullanılabilir nitelikte.

Dil ve Maddecilik

Rosalind Coward
John Ellis
Çeviri: Esin Tarrım
İletişim Yayınları
İstanbul, 1985
280 sayfa

Yirminci yüzyılda dil çalışmaları, insanlık, toplumsal tarih ve toplum işleyişini anlamak için alanlar oluşturarak entellektüel gelişimin başta gelen özelliklerinden biri olmuştur. "Dil çalışmaları iki yolda ilerlemiştir. İlk gelişme özel bilgi nesnesi dilin kendisinin işleme yasaları olan senkronik dilbilimin gelişimidir. Gelişme, konuşmayı bir "dil", yani kendi işleme yasalarına olan özgür bir sistem olarak düşünmeyi mümkün kılmıştır... İkinci gelişme bütün toplumsal pratiklerin anlamları, anlamlandırma ve özneler arasındaki değişimin devreleri olarak anlaşılabilirliği ve dolayısıyla sistematik gerçeklerin incelenmesi için model olarak dilbilimi örnek alabileceği varsayımına dayandırılmıştır.

Her iki bakış da "insanlık" kavramını bilimsel analize tabi tutulabilecek bir kavram haline getirebilir. Dil, toplumsal bütünlüğü meydana getiren olayları kapsar ve dolayısıyla toplumun, tarihin ve insanın keşişimi olarak düşünülebilir.

İşaret kavramı, dilin anlaşılabilirliği için oldukça önemli. Yapısal dilbilim ve toplumsal pratikleri dil olarak analiz edebilmek için "işaret" in incelenmesi büyük önem taşır. Coward ve Ellis'e göre, ses (gösteren) ve kavram (gösterilen) işaret kavramı içinde ayrı ayrı düşünme imkanı, iki sonucu ortaya çıkardı: "Bir yandan yapısalculuğun bir sistemin senkronik analize olarak üretimini, yani yapısal ilişkilerin analizini mümkün kıldı. Öte yandan, gösteren, gösterileni, belirleme ve yaratmada etkin bir işleve sahip görülebileceği için, bu imkânın daha radikal bir potansiyelle sahip olduğu ortaya çıktı."

Coward ve Ellis, kitabın başlıca amacının, yapısal düşüncenin geçirdiği devrimi biçimlendiren ve destekleyen kavramsal ve teorik çalışmayı tanıtmak olduğunu belirtiyor. Dil sorunsalının nasıl Marksizm ve psikanalizin gelişmelerini ikisinin karşılaşmasının zorunlu olarak yeni bir bilgi nesnesi oluşturacak biçimde etkilediğini göstermek istediklerini belirten Coward ve Ellis, bu yeni nesnenin, öznenin bilimsel bilgisi olduğunu vurguluyorlar. "Öznenin özdeşliği" vb. gibi nosyonların örtük bir biçimde içerdiği idealizmden, ancak bu disiplinlerin dil ve söylem çalışmaları içinde karşılaştırılmasıyla kaçınılmazdır.

Alt başlığı Semi-yolojideki Gelişmeler ve Özne Teorisi olan kitap sekiz bölümden oluşuyor. Bu bölümler, Felsefi Bağlam; Yapısalcılık, İşaretler Bilimi Olarak Semi-yoloji; S/Z; Marksizm, Dil ve İdeoloji; Lacan (Öznesi/Konusu) Üstüne; İşaretin Eleştirisi; Sonuç. Kitabın sonunda ayrıntılı bir bibliyografya ve indeks yer alıyor.

Siyasal Düşünceler Tarihi

Alâeddin Şenel
Bilim ve Sanat Yayınları
Ankara, 1995
372 sayfa

Alâeddin Şenel'e göre, siyasal düşünceler tarihi ile ilgili kitaplarda toplum ve devletin ortaya çıkışı üzerine düşüncülerin ileri sürdükleri kurgusal düşünceler anlatılıyor ancak toplumun

ve devletin gerçekte nasıl ortaya çıktığını bilmeyen bunların pek anlamı yok. Bu düşüncelerle yola çıkan Şenel, tarih öncesinden, ilköğretilerden başlayarak yeneğe toplumlara kadar uzanan bir süreçte düşünce tarihini inceliyor.

Kitap, herbiri kendi içinde kısımlara ayrılan dokuz bölümden oluşuyor. Birinci bölüm İkel Topluluk ve Düşünüş. Bu bölümün alt başlıkları İkel Topluluk Döneminde İnsanlık Tarihinin Ana Çizgileri ve İkel Topluluğun Düşünüşü. Biyolojik evrimden toplumsal evrime geçişle başlayan bölümde, avcı-toplayıcı yaşamdan kalan topluma geçiş, üreticiliğin başlaması, eskitaş, orta taş ve ilkel topluluktan uygar topluma geçiş çabası olarak düşünülen yeneğe çağlarındaki düşünce birimlerini inceliyor. İkinci bölüm. İkel Topluluktan Uygar Topluma Geçiş ve Uygarlığın Yayılması. Bu bölümün alt başlıkları İkel Topluluktan Uygar Topluma Geçiş; Uygarlığın Yayılması. Kentin ortaya çıkışı, toplumsal işbölümü, savaş teknolojisinindeki gelişmeler, bu bölümde ele alınan konulardan bazıları. Üçüncü bölüm, Yunan Öncesi Uygarlıklarda Toplumsal Gelişmeler, Dinsel ve Siyasal Düşünüş. Bu bölümün alt başlıkları Mezopotamya'da, Anadolu'da, Mısır'da, Girit'te Toplumsal ve Siyasal Gelişmeler; Mezopotamya'da, Mısır'da, Anadolu'da Dinsel ve Siyasal Düşünüş. Dördüncü bölüm, Yunan'ın Çağdaş Uygarlıklarda Gelişmeler, Siyasal Düşünüş adını taşıyan bu bölümün alt başlıkları İran'da, Hindistan'da, Çin'de, İbrani'de Toplumsal Gelişmeler ve İran'da, Hindistan'da, Çin'de Dinsel ve Siyasal Düşünüş. Beşinci bölüm, Eski Yunan'da Toplum ve Siyasal Düşünüş. Bu bölümün alt başlıkları Eski Yunan'da Toplumsal Gelişmeler ve Eski Yunan'da Siyasal Düşünüş. Eskiçağın Yunan ve Roma toplumlarında büyük bir gelişme gösteren uygar toplum ve siyasal düşünce, batı toplumları için bir esin kaynağı olmuştur. Altıncı bölüm klasik çağın eski Yunan'dan sonra gelen büyük uygarlığı Romalılarla Roma'da Toplum ve Siyasal Düşünüş adını taşıyor. Bu bölümün alt başlıkları Roma'da Ekonomik, Toplumsal, Siyasal Gelişmeler ve Roma'da Siyasal Düşünüş. Yedinci bölüm, Ortaçağ Latin Dünyasında Toplum ve Si-

yal Düşünüş. Bu bölüme ait alt başlıklar Latin Dünyasında Ekonomik, Siyasal Gelişmeler ve Latin Dünyasında Si-

yasal Düşünüş. Bir sonraki bölüm Bizans'ta Toplumsal Gelişmeler ve Siyasal Düşünüş adını taşıyor. Bizans'ta toplumsal sınıfları, din-devlet ilişkileri, çeşitli kurumlar bu bölümde inceleniyor. Dokuzuncu ve son bölüm Yeniçağ'da Toplum ve Siyasal Düşünüş. Bu bölümün alt başlıkları Yeniçağ Batı Toplumlarında Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Gelişmeler; Yeniçağ Batı Toplumlarında Siyasal Düşünüş.

Şenel'in bu kitabı hem konunun uzmanlarına, hem öğrencilere hem de genel okuyucuya hitap edebilen akıcı bir kitap.

Antik Bilim ve Modern Uygarlık

George Sarton
Çeviri: Melek Dosay
Remzi Demir
Gündoğan Yayınları
Ankara, 1995
150 sayfa

Dosay ve Demir'in bilim felsefesinden önce bilim tarihine ihtiyaç olduğunu göstermek ve bilim tarihinin kurucusu olarak görülen George Sarton'u tanıtılabilmek amacıyla yola çıkarak hazırladıkları kitapta, öncelikle, George Sarton'un hayatı, önemli eserleri, bilim tarihi anlayışı ve Türk bilim tarihindeki etkisinin anlatıldığı bir giriş bölümüne yer veriliyor.

Antik Bilim ve Modern Uygarlık, Sarton'un Eylül 1954'de Nebraska Üniversitesi'nde vermiş olduğu Montgomery Konferanslarından üçünün metinlerinden oluşuyor. Anlatımına, "Antikçağ biliminin modern uygarlıkla ilişkisi nedir?" sorusunu sorarak başlayan Sarton, modern uygarlığın bilim ve teknoloji üzerine yoğunlaştığını, modern bilimin de antikçağ biliminin devamı niteliğinde olduğunu belirtiyor.

Antik Bilim ve Modern Uygarlık üç bölüme ayrılıyor. Birinci bölüm, Öklid ve Zaman (M.O. üçüncü yüzyılın ilk yarısı). Bu bölümün altbaşlıkları, İskenderiye Rönesansı; Öklid; Öklid Bibliyografyası. Sarton, bu bölümdeki amacını "insanların sosyal bir boşluk içinde yaşamadığını açıklamak ve Öklid'i yaşamaya geri getirmek..." olarak belirtiyor. Bu yüzden de, Sarton anlatımına, Öklid'in içinde bulunduğu çevre ve dönemin, sosyal ve bilimsel yaşamı İskenderiye'de yaratılan uygarlıkla başlıyor. Bunların ardından da Helenistik Çağ adı verilen yeni bir dönemin başlangıcında yaşayan Öklid'i tanıtıyor. İkinci bölüm Batlamyus ve Zaman (M.S. ikinci yüzyıl). Bu bölümün altbaşlıkları Antik Dönem Biliminin Uzun Süreli ve Karmaşık Oluşu; İkinci Yüzyılda Roma Dünyası; Batlamyus ve Hiperkos; Bat-

lamyusun Hayatı; Almagest; Coğrafya; Batlamyus'un Optiği; Tetrabiblos; Batlamyusçu Gelenek (Almagest'in Oluşturduğu Gelenek, Coğrafyanın Oluşturduğu Gelenek, Tetrabiblos'un Oluşturduğu Gelenek); Batlamyus Bibliyografyası. Üçüncü Bölüm ise, Yunan Biliminin ve Kültürünün Sonu (300'lerden 529'a kadar). Bu bölümün alt başlıkları; Yunan Matematikçileri; Bizans Tıbbi; Felsefi ve Dini Altyapı. Bu bölümde, Yunan Bilim ve Kültüründe önemli bir yere sahip kişilerden, bilim adamlarından ve onların eserlerinden, çalışmalarından söz ediliyor.

Modern bilimin oluşunu sağlayan ve olmazsa olmaz deneyecek kadar önemli bir yeri olan Yunan biliminin sonu ve buna yol açan olaylar, düşünce farklılıkları ve hoşgörünün azalması, kitabın sonunda yer alan şu satırlarda tüm açıklığıyla belirtiliyor ve günümüz insanını bunların üzerinde düşünmeye sevk ediyor.

"Hoşgörüsüzlük ve zulüm kendi kendini yenmek anlamına gelir. Bilgi açığı ve hakikatin aranması asla yok edilemez; bu işkencelerin yapabildiği en iyi şey yürürlükteki inançlara uymayanları kovmak olmuştur. Sonunda, insanlık değil, ama onlar kaybetmiştir. Göçmenler ilim ve ifranı bir yerden başka yere taşırlar ve insanlık yoluna devam eder."

Bilimsel Devrimlerin Yapısı

Thomas S. Kuhn
Çeviri: Nilüfer Kuyas
Alan Yayıncılık
İstanbul, 1991
186 sayfa

Bilimin tarihindeki büyük dönüşümlerden ve devrimlerden söz eden kitap, batı düşünce tarihinin ve demokratik toplumların en köklü değerlerinden, hatta önyargılarından biri olan "ilerleme" düşüncesini ve bu düşüncenin temelinde yatan ampirist bilim geleneğinin başlıca varsayımlarını hedef almış. Kitabın çevirisini yapan Kuyas'ın da belirttiği gibi, bilimsel ilerleme ile ilgili olarak birikimi değil de evrimi yaklaşımı benimseyen Kuhn, bilimin alternatif tarihini yazarken bir yandan da bilimsel bilginin felsefe ve sosyolojisi yapmış. Bilimsel devrimleri eski bir bilim yapma geleneğinin bir

yenisiyle değiştirilmesi olarak tanımlayan Kuhn, var olan karşı bilim görüşleri arasındaki seçimin büyük ölçüde sosyal-psikolojik bir süreç olduğu ve bilginin temeldeki evrensel niteliğiyle doğrudan bir ilgisi bulunmadığı görüşünde. Ayrıca Kuhn, bir bilim topluluğunun paylaştığı ortak bilimsel yasaların, kuram ve kuralların belli bir bilim geleneğini ayakta tutmak için yeterli olmadığını savunurken, kesin kurallar aracılığıyla bir tür bilim "mantığı" kurulabileceğini de reddediyor.

Thomas Kuhn, Bilimsel Devrimlerin Yapısı'nın amacını giriş bölümünde şu sözlerle dile getirmiş: "Tarih, yalnızca bir zamandizimi ve anlatı deposu olarak görülmediği takdirde, şu anda bize egemen olan bilim imgesinde esash bir dönüşüme yol açabilir. Bu imgenin bizzat bilim adamları için bile şimdiye kadar hemen hemen tek kaynağı olan tamamlanabilmiş bilimsel başarıların incelenmesi, ya klasik yapıtlarda yer aldıkları biçimde ya da daha yakın bir zamandan beri, yeni kuşak bilim adamlarına mesleğin öğretildiği ders kitaplarında kaydedildikleri biçimde olmalıdır. Halbuki bu tür kitapların amacı kaçınılmaz olarak iktidara yönelik ve pedagojiktir. Bir ulusun kültürü hakkında turist broşürlerinden yahut dil öğrenilen metinlerden ne kadar fikir edinebilirsek, bu kitaplardan çıkartılacak bir bilim kavramı da, onları üretmiş olan asil çabayı o kadar yansıtabilir. Elinizdeki denemede bu tür kitapların bizi ne gibi temel noktalarda yanlışla sürüklediğini göstermeye çalıştık. Amaçlanan, tarihin doğrudan doğruya araştırma faaliyetini kaydetmesinden doğabilecek oldukça farklı bilim kavramını ana hatlarıyla çizmektir."

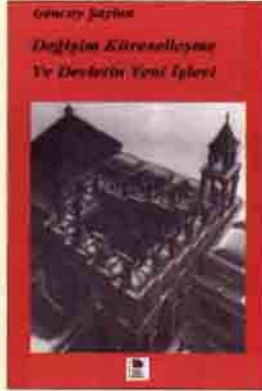
Kitap; Giriş; Tarihe Düşen Rol;

Olağan Bilime Giden Yol; Olağan Bilimin Doğası; Olağan Bilim Bulmaca Çözümü; Paradigmaların Önceliği; Aykırılık ve Bilimsel Keşiflerin Ortaya Çıkışı; Bunalım ve Bilimsel Kuramların Ortaya Çıkışı; Bunalıma Gösterilen Tepki; Bilimsel

Devrimlerin Doğası ve Zorunluluğu; Dünya-Görüşü Değişikliği Olarak Devrimler; Devrimlerin Görünmezliği; Devrimlerin Sonuçlanması; Devrimler Yoluyla İlerleme olarak on üç bölüme ayrılıyor. Kitabın sonunda yer alan Sonsöz ise, yedi altbölüme ayrılmış. Bu altbölümler de; Paradigmalar ve Toplumun Yapısı; Grup İnkalelerinin Bütünleşmesi Olarak Paradigmalar; Paylaşılan Örnekler Olarak Paradigmalar; Sonsöz Bilgi ve Sezgi; Örneklikler, Eş-Ölçülemezlik ve Devrimler; Devrimler ve Görelilikçilik; Bilimin Doğası.

Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi

Gencay Şaylan
İmge Kitabevi
Ankara, 1994
221 sayfa

21. yüzyıla beş kula, hızlı bir değişimi gözlemlemek mümkün. Gündelik yaşam ve davranışlarda olsun, siyasi kurumlarda olsun, her alanda görülen bu değişim devleti de etkisi altına almıştır. Ana teması, toplum bilimin en tartışmalı alanlarından biri olarak kabul edilen devlet kurumu ve işlevleri olan kitabın başka amaçlarından biri de değişim ve devletin işlevleri arasındaki karşılıklı etkileşimi tartışmak ve irdelemek. "...bu çalışma... değişim ve küreselleşme gerçeği doğrultusunda devlet kurumunun yapısında ve işlevlerinde ortaya çıkan oluşumları tanımlamak amaçlıdır. Böyle bir amaç ortaya çıkan olguları kavrayıp bir sistem içinde bütünleştirmeyi ve bunun ötesinde özellikle moda gibi gözükken yeni değerlendirmelere kritik bakışı içermektedir. Eğer kritik yaklaşım bugünün temel entellektüel özelliği olarak kabul ediliyorsa, bu doğrultuda, şaşmaz ve tartışılmaz gerçekler olarak sunulan moda yaklaşımlarında da aynı biçimde kritik bir çerçevede ele alınması doğru ve tutarlı bir yaklaşım olacaktır."

Şaylan'a göre, kapitalizmin yeniden yapılanış süreci içinde küreselleşme ağırlıklı bir yer tutmakta. Sermaye, iletişim ve iletişim teknolojilerindeki devrimci bir gelişme ile dünyayı ekonomik olarak bütünleştiriyor. Yani, küreselleşmeye karşı çıkmak hem gerçekçi hem de toplumsal refah açısından olumlu olarak değerlendirilemez. "Küreselleşmenin yadsınmaz bir gerçek olduğu bugünün dünyasında daha eşit ve adil düzen özenmelerinin ulusal devleti ve ulusal ideolojileri aşmamak gerektirir" diyebiliriz. Nitekim yeni dünya düzeni ideolojisinin bütün ülkelerin birbirlerine bağımlılığında söz edilmektedir... O halde uluslararası aşan ve bütün insanlığı birleştirip, bütünleştiren karşılıklı bağımlılığın tutarlı işleyiş eşitlik sorununun çözümüne bağlıdır."

Yeni dünya düzeni ideolojisinin hegemonyası altında şaşmaz ve tartışılmaz doğrular olarak nitelenen değerlendirmeler ve öneriler, "yükselen değerler" sorgulamaya girişen kitap, beş bölüme ayrılıyor. Bu bölümler sırasıyla Modern Devletin Doğuşu ve Temel İşlevi; 1929 Bunalımı ve Sosyo-Politik Yeniden Yapılanma; Teknolojik Devrim ve Yeniden Yapılanma Sorunu; Yeni Dünya Düzeni ve Gelişmekte Olan Ülkeler; Devlet Kuramına Gereksinim Var mı?